לא יחפור פרק שני בבא בתרא

כדנייד נכתמא אפומיה דחצבא. שאם יניחו כד על החומה וכיסויה עליה יעוט הכיסוי מתמת הרעדה: **רקפא.** מה שמנערין מן הפשתן: **מאי שנא מזורה.** כשכת דמייב ואע"פ שהרוח מסייעתו חשיב ליה עושה מלאכה אלמא גירי דיליה מיהו: **היינו זורה ורוח מסייעתו.**

מסורת הש"ס

(א) וכ"ק ס.), ב) (שם סב: ושינו), ג) (לעיל יח.) לקמן סב., ד) (לעיל יח.), ה) (שם), ו) כ"ק לא:, ז) (שם ע"ש), ח) (מגילה י:).

הגהות הב"ח

(א) בשטה זה פיתוך לגדר. נ"ב ע"ל דף י"ח דהיינו דוקא בפשוקי לינתא: (ב) נב' ת"ל רב יוסף אל קון: (ג) שם אמרי ליה מבולהו ולא יכילנא ליה: (ד) תוס' ד"ה דוקא וכו' ומיה מסייעתו: (ה) באו"ר שיצא הגן ויתרתק: (ו) באו"ר ולי לאו הדרת: (ז) באו"ר אע"ג דהיא נופא ממטיא נפשה ומיהו התם משום דאמנה כי כל"ל ויכיכות כמר כר רב אשי נמתק: (ח) ד"ה וכיכות וכו' דה"ג דחייב:

מוסף רש"י

מזורה ורוח מסייעתו. דחייב משום מלאכה כשבת אע"פ שהרוח מסייעתו כשהוא מגביה התבואה כנחת שקורין פלי"ל (ביב ס.). בין. גילון. אשטיינגל"ש. הייצא מתחת הפטיש. קורעם של נשמים (שבת כא:). אלא אם אמות. כמדברים עשמת מדי עגולות הכרס, שהיו מוכרים הכרס כמחריסה, יכן כשמת הכליר טיגרין מוחס בעגולות ולריך לכן מקום שני אחרכ אמות. אלא יכנס עגלת מחרשתו (קרקע מכיר) (לעיל יח:). היה בדר בינתים. שאינו מחיקו עוד לעבודת הכרס, זה סומך אילנות לגדר מכאן חה סומך אילנות לגדר מכאן, ולו נמי אחד מכן שדה לגן אין כאן כלאים, כדאמר בעריכין (יא.). אם נפנים מכאן מותר לזרוע כאן. גבי נמן אחרע קונכיסין ומתח זמורה על נכיהן דדמיא לגורת הפתח (לעיל יח:) דגבי כלאים מיכרת היא דבעינן דלא לרי ערנוב. דהא אכלאים קפיד קרא, אבל ליקה לא מיחיטין אחילו בכלאי הכרם דאורייתא, כדתנן זה סומך לגדר מכאן חה סומך לגדר מכאן ואע"ג דיקר מתחלי (שבת מד:).

עין משפט נר מצוה

צ א מי' פ"ו מהל' שכנים הלכה ג טוש"ע ח"מ סמנ עפין סב טוש"ע ח"מ ס' קנה סעיף טו:
צא ב מי' שם הל' ג וסמנ שם טוש"ע שם סעיף לד:
צב ג מי' פ"ו מהל' מוכל ומזיק הל' יא סמנ עפין פח טוש"ע ח"מ מ' שפד סעיף כ:
צג ד ה מי' פ"ו מהל' שכנים הל' ח סמנ עפין פב טוש"ע ח"מ מ' קנה סעיף כה:
צד ו ז מי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף ל:
צה ח ט מי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' כה:
צו י מי' שם טוש"ע שם ועיין בהג"ה ובנ"מ:
צז כ מי' פ"ו מהלכות מלכים הל' ט סמנ לאין רמנו (ובנב' הלכם ב"ק סתוך לסוף פרק החובל דף לד: ועי' ש"ע ב"ד מי' קנה ס"ק ז):

לעזי רש"י

איטנגייל"א [אישטינגיל"א] נינצוצות.

רבינו גרשום

וכמה נייד. דאמרי' דלידוה הני עצרי חייבין: כי היכי דנייד נכתמא אפומיה דחצבא. כלומר (ו) היכמה שמכסין ממנו הקיקל: רקפא. שלרעין אריש"א. אבל הכא נבי הנהו רקפא אינו חייב משום דהוי ליה גירי דדיה דזיקא הוא רקא ממטי ליה ואינו חייב: מ"ש. מהא דתנן גבי שבת באבות מלאכות דהיכא דזורה תבואתו והרוח מסייעתו לרחות התבן דהוי חייב הכא נמי היכא דרוח ממטי לה אמאי אינו חייב. אמר ליה מרימר וראי ברקפא חייב דהיינו כזורה ורוח מסייעתו דחייב לענין שבת. ולרבינא מייתי תו קושיא מ"ש מגן היוצא כו'. דלעולם אין דליקה בלא רוח ואפ"ה חייב הכא נמי מאי שנא (ומאי שנא). התם נבי גן מש"ה חייב דניחא ליה דליהל מביתו אבל הכא נבי רקפא לא ניחא ליה דליהל ההוא צריך נמי לרקפא לצרכן שום דבר מש"ה הואיל ולא קא אזיל מכוחו דזיקא קא ממטי ליה סטור: **פ"ס קא** כדי עבודת הכתם. כדי בלי בקר וצמדו שלא ירוש שדה חבירו. לא שנו דבעינן ד' אמות אלא בארץ ישראל שרגילין לחרוש שדה אילן בשוורים ומפני חזוק הקרקע אבל בבבל שחורשין בחמורים או חופרין בב' אמות הרחקה סני: דפרדיסא. נפנים: והא רחיקי ליה. ד' אמות: הני מילי באילנות. משדה אילנות: אחר שדה נפנים ואחר שדה אילן. אין מרחיקין אלא ד' אמות: אסור למקצייה. דכתיב כי ממנו תאכל ואותו לא חכרות: שכחת. הכי שמיה דבריה: תאלי. אילנות: אזל רב פפא אשכחיה לרב הונא אמר ליה מאי האי. דקצצת שרשי: שמעכבין לי. חרישתי: מר קא חפר טובא. וקא קצץ שרשין למטה מגי שפחים: אמרי ליה מבולהו. שהבאתי לו ראיות ממכה מקומות ולא יכלי ליה:

ט) ל"ל הכסוי שמכסין בו יכו'

לא יחפור פרק שני בבא בתרא

[א]כדנייד נכתמא אפומיה דחצבא דבי בר מריון בריה דרבין כי הוה נפצי כיתנא הוה אזלא רקתא ומזקא אינשי אתו לקמיה דרבינא אמר להו כי אמרינן מודה ר' יוסי בגירי דיליה הני מילי דקא אזלא מכחו הכא זיקא הוא דקא ממטי לה מתקיף לה מר בר רב אשי מאי שנא [ב]מזורה ורוח מסייעתו אמרוה קמיה דמרימר אמר להו [ג]היינו זורה ורוח מסייעתו ולרבינא מאי שנא [ד]מגין היוצא מתחת הפטיש והזיק [ה]דחייב לשלם התם ניחא ליה דליזל הכא לא ניחא ליה דליזל: **מתני'** [ו]לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות אחד גפנים ואחד כל אילן [ז]היה גדר בינתים [ח] זה סומך לגדר מכאן וזה סומך לגדר מכאן [ט]היו שרשים יוצאים לתוך של חבירו מעמיק ג' טפחים כדי שלא יעכב את המחרישה [י]היה חופר בור שיח ומערה קוצץ ויורד והעצים שלו: **גמ'** תנא [יא]ארבע אמות שאמרו כדי עבודת הכרם אמר שמואל לא שנו [יב]אלא בארץ ישראל [יג]אבל בבבל שתי אמות תניא נמי הכי לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו שתי אמות והא אנן תנן ארבע אמות אלא לאו כדשמואל שמע מינה ואיכא דרמי לה מירמא תנן לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ארבע אמות והתניא שתי אמות אמר שמואל לא קשיא כאן בבבל כאן בארץ ישראל רבא בר רב חנן הוו ליה הנהו דיקלי אמיצרא דפרדיסא דרב יוסף הוו אתו צפורי יתבי בדיקלי ונחתי בפרדיסא ומפסדי ליה א"ל [כ] זיל קוץ א"ל והא ארחיקי לי א"ל ה"מ לאילנות אבל לגפנים בעינן טפי והא אנן תנן אחד גפנים ואחד כל אילן א"ל ה"מ אילן לאילן וגפנים לגפנים אבל אילן לגפנים בעינן טפי א"ל אנא לא קייצנא [כא]דאמר רב [כב]האי דיקלא דטעין קבא אסור למקצייה ואמר ר' חנינא [כג]לא שכיב שכחת ברי אלא דקץ תאנתא בלא זימניה מר אי ניחא ליה ליקוץ רב פפא הו"ל הנהו דיקלי אמיצרא דרב הונא בריה דרב יהושע אזל אשכחיה דהוה חפר וקא קאץ שרשיו אמר ליה מאי האי אמר ליה תנן היו שרשים יוצאים לתוך של חבירו מעמיק שלשה כדי שלא יעכב המחרישה אמר ליה הני מילי שלשה מר קא חפר טפי אמר ליה אנא בורות שיחין ומערות קא חפרנא דתנן היה חופר בור שיח ומערה קוצץ ויורד והעצים שלו אמר רב פפא אמרי ליה [כד] כולהי ולא יכילי ליה

עד

אפומא דחצבא. על פי הקונטרס קשיא לר"י דאיך יהא האפדנא נייד כולי האי עד שתנדנד הנכתמתא דל"כ הכית קרוב ליפול ולפי הענין משמע שהיה בנין חזק שהרי מתוך העושר בנאה וכתמ' שכת (דף עז:) נמי אמר מאי אפדנא אפיתחא דין שמאספין שם לדין משמע דבירה גדולה היא ונראה לר"י דכד ניידא נכתמתא כשאדם אוחז הכד בידו שזהו דכר מועט הרבה ל"כ מתנדנד האפדנא חייב להרמיב ולריצב"ל נראה שאין פ"ה דחוק דבדבר מועט מתנדנד הנכתמתא שהוא דבר קל אף על פי שהאפדנא אינו מתנדנד כל כך: **זיקא** הוא דקא ממטי לה. קשיא לר"י דליחייב משום אש מידי דהוה אאבנו וסכינו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו דחייב משום אש כדאמר בפ"ק דב"ק (דף ו.) והכא דאמטי ליה ברוח מצויה אחיי מדפרין עלה מזורה ורוח (ד) מסייעו דאחיי ברוח מצויה כדמשמע בהכונס (שם דף ס. ושם) גבי ליבה וליבתו הרוח ומדפרין מגן היוצא מתחת הפטיש דהיינו ברוח מצויה דחייב משום אש דגבי אש קתני לה בהכונס ואומר ר"י דלא דמי לאש דאין חייב משום אש אלא כשעשה האדם את האש לבדו כדכתיב המבעיר את הבערה בלא שיעוב הרוח ואח"כ הולכת על ידי רוח מצויה אבל הכא אין עושה לבדו כל עיקר אלא ע"י הרוח דאי לאו רוח לא הוה רקמא אזלא כל עיקר ודמי לליבה וליבתו הרוח דפטור והיינו דמשני כי פריך בסמוך מ"ש מגן דהוה סלקא דעתך דדמי ממש לגן ומשני התם ניחא ליה לזיל ומתכוין להכות בכח עד שיצא הגן (ה) ומתרחק בלא שום זיקה וחייב משום אש על מה שגומר והולך על ידי רוח מצויה אבל הכא לא ניחא ליה דתיזל כלומר ואינו מכה בכח ואי לאו (ו) רוח אין הרקמא הולכת בלא וא"ת מ"מ יהא חייב להרמיב מידי דהוה אגוזן דמתניתין דחייב להרמיב אע"ג דזיקא ממטי ליה וי"ל דמתני' כרבנן והכא אחיי אליבא דר' יוסי דלא מחייב אלא בגירי דיליה והא דפריך מגן ולא מצי לאוקמי דהיא דגן כרבנן משום דלא פליגי רבי יוסי ורבנן לענין חיוב תשלומין אלא לענין הרחקה וא"ת מאי שנא ונראה לר"י דכד ניידא נכתמתא נפשה (ו) כמר בר רב אשי ומיהו התם משום דזימנין דבהדי דנח כו' כדקאמר לעיל אבל קשה מעורכין לעיל (דף כג.) דאמר רב יוסף אפיקו לי קורקור מהכא וי"ל דגמרא לא סבר לה כרבינא דר"ת פוסק כמר בר רב אשי וכאמימר ועוד אומר ר"י דבעלי חיים שאני דאמרי' טפי דמרוח בהן כלאמרינן בבבא קמא (דף ו.): **מאי** שנא מזורה ורוח מסייעתו. ורבינא לא מחייב לה פירכא דסבר כי היכי דלא גמרינן משכת לענין תשלומין כדמפרש רב אשי בהכונס (ב"ק דף ס. ושם) דגבי שכת מלאכת מחשבת אסרה תורה אבל הכא גרמא הוא וגרמא בנזקין פטור הכי נמי לא גמרינן מהתם שיהא חייב להרמיב ומר בר רב אשי סבר נהי דחייב תשלומין לא גמרי' לענין הרחקה דליחשב גירי דיליה גמרינן שפיר כיון דגרמא בנזקין אסור: **ורבינא** מאי שנא מגין. וא"ת ואמאי קאמר ורבינא לאמימר נמי מיקשי לענין חיוב תשלומין מאי שנא מגן וי"ל משום הכי נקט רבינא לאמימר הוי מלי לאמוויי דה"ג (ה) חייב לדיליה בתשלומין דלגמרי מדמה לה לזורה ורוח מסייעתו:

אחד נפנים ואחד כל אילן. מתוך פ"ה לעיל (דף יח.) משמע דנקט אחד נפנים משום דשייך בהו כלאים דהכיא הכאן דכשיש אילנות לאילנות וגפנים לגפנים אבל אילנות לגפנים בעי טפי משום ליפרי ומהאי טעמא גפנים לזרעים בעי טפי אלא דנראה דנקט אחד גפנים ואחד כל אילן דלא תיסוק אדעתי' למימר דשיעור ד' אמות דמתני' דוקא בגפנים שמלינו בהם שיעור זה במקום אחר לענין כלאים: **אבל** בבבל ב' אמות. תימה דבפרק המוכר את הספינה (לקמן דף פב: ושם דף פג.) גבי קנה ג' קנה קרקע דאמר רב יוסף עובדא הוה בדורא דרעותא כו' משמע מהתם דבבבל נמי בעינן ד' אמות דבבבל הוה מעשה וע"ל דבהתיא דורא דרעותא היה להם מחרישה גדולה כמו במרת ישראל: **אבל** בגפנים בעי טפי. והוא שמגעו דקיים בהם גבוהים אבל אם נטע גרעין לא דממילא קא גדל ולא גירי דיליה הוא: **אנא** לא קייצנא דאמר רב בו'. וא"ת והתנן במתניתא דקוצץ ונוטן דמים וי"ל דאיכא לאוקמי כאילן סרק אבל קשה דאמרינן בהחובל (ב"ק דף נב.) גבי הנהו דיקלי דמכחשי בגופני הוו דקאמר למחר אייתי לי מקורייהו אלמא משום היזק גפנים מותר לקוץ דקלים ויש לפרש דשאני התם שיותר מדאי היו מכחישים בגפנים עד דהוה טעים בהו טעמא דאמרת:

עד

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com